

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет культури і мистецтв
Кафедра бібліотекознавства і бібліографії

Роман КРОХМАЛЬНИЙ

**ОБРАЗ І ТЕКСТ:
світоглядні, мистецькі
та комунікативні виміри**

(на матеріалі текстів українських романтиків
першої половини ХІХ століття)

Навчальний посібник

Львів
ЛНУ імені Івана Франка
2017

УДК [821.161.2.02:7.035]»18/184»(075.8)

ББК Ш5(4Укр)52-324я73

К 83

Рецензенти:

д-р мистецтвозн., проф. *І. Л. Бермес*
(Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка);
канд. філол. наук, доц. *О. В. Яблонська*
(Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки);
канд. істор. наук, доц. *В. Ф. Кметь*
(Львівський національний університет імені Івана Франка).

Відповідальна за випуск:

канд. філол. наук, доц. **Демчук Н. Р.**

Рекомендувала до друку

*Вчена рада факультету культури і мистецтв
(протокол №9 (125) від 20 квітня 2016 року).*

Крохмальний Роман

К 83   Образ і текст: світоглядні, мистецькі та комунікативні виміри (на матеріалі текстів українських романтиків першої половини XIX століття) : навч. посібник / Роман Крохмальний. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 344 с.

ISBN 978-617-10-0355-2.

Посібник містить матеріали і напрацювання, необхідні для якісної організації навчального процесу зі спеціальної дисципліни «Образ і текст: світогляд українських романтиків першої половини XIX століття».

Навчальний матеріал розділено за модулями і подано: навчальні завдання для самостійної роботи, запитання для самоконтролю та підготовки до поточного і підсумкового семестрового контролю, орієнтовна тематика індивідуальних творчих завдань, список рекомендованих джерел.

Для викладачів та студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів.

УДК [821.161.2.02:7.035]»18/184»(075.8)

ББК Ш5(4Укр)52-324я73

© Крохмальний Роман, 2017

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2017

ISBN 978-617-10-0355-2

ПЕРЕДМОВА

Глобалізоване, оповите тенетами світової інтернет-павутини і майже зовсім «оцифроване» сучасне суспільство як ніколи потребує повернення до джерел, – подиху свіжого повітря, яке дасть зітхнути у динамічному та мінливому морі інформаційного сміття. Ще важливіше – не загубити моральних, ціннісних категорій, їх розуміння і сприймання. Предковічна віра українців характерна перейнятістю філософією вічного життя, оптимізмом земного буття, його когерентністю із по-тойбічним. Наші предки вважали, що вічне життя формується у дочасному. На той світ людина приходить зі сформованими «земними» духовними та соціальними характеристиками: вона – або вільна і заможна, або убогий душею і тілом нікчемний раб. Такий світогляд передавався від покоління до покоління, наснажуючи людину сакральним прагненням до свободи та слави. Навчальний курс ДВВ «Образ і текст: світогляд українських романтиків першої половини ХІХ століття» передбачає вивчення естетичних закономірностей формування романтичного світорозуміння в українському суспільстві – на прикладі дослідження образного світу літературних текстів цієї доби.

Будь-яке літературознавче дослідження, як і сама творчість, – переконував І.Франко, – має вписуватись у континуум світового явища образотворення¹. За сучасним поглядом, кожен мистецький твір підлягає законові когерентності, що

---

¹ Франко І. “Тополя” Т. Шевченка / І. Франко. Повне збір. творів: У 50-ти тт. – Т. 28. – К. : Наук. думка, 1980. – С. 73.

зобов'язує дослідника будувати власну інтерпретацію тексту на засадах понаднаціональних впливів та зв'язків, що передбачав один із чільних теоретиків українського романтизму І.Кронеберг, наголошуючи: "Усяка книга повинна би бути всесвітнім громадянином"¹. У тексті, що належить до українського романтизму, завжди можна помітити сліди впливу, що походить з іншої культури. Так само, як феномен німецького романтизму полягає у його внутрішньому взаємозв'язку із усіма іншими епохами в історії європейської культури. "Романтизм – явище неізолюване"². Епоха "Бурі і Натиску" (Sturm und Drang) – "це доба німецького ідеалізму, початки якої сягають своїм корінням у ранні Середні віки, а її наслідки, імпульси, дуже далекосяжні"³. Тому, коли ми хочемо вивчати характер українського романтизму, мусимо насамперед пізнати імпульси німецького, які "діють ще й досі", без елементарного врахування їхньої дії неможливо є реконструювати історію становлення естетичної, етичної та філософської думки не лише Німеччини, але й усього світу. Особливої уваги потребує той факт, що німецька літературна течія "Буря і Натиск" є прелюдією доби Романтизму, "усе ж вона зародилась на підвалинах швейцарського мислителя Жана-Жака Руссо". Молоді німецькі новатори підхопили заклик Руссо "назад до природи", бо "все одержуємо від Творця і все, що є природним, є добрим і що цивілізація спотворює людину та дегенерує її"⁴. Класицизм через свій поганський світогляд неспроможний був розв'язати проблему смерті. "Для романтики натомість смерть – це unio

---

¹ Кронеберг І. Уривки / Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. Книга перша: Навч. посібник / Упоряд. П. М. Федченко, М. М. Павлюк, Т. В. Бовсунівська; за ред. П. М. Федченка. – К.: Либідь, 1996. – С. 52

² Рудницький Л. Феномен німецького романтизму / Мислителі німецького романтизму. Упорядники Леонід Рудницький, Олег Фешовець. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. – С. 9.

³ Там само.

⁴ Там само. – С. 12.

mystica, тобто містичне поєднання з Богом, початок правдивого життя. Такі думки знаходимо у творах найкращих романтиків усіх країн: Новаліс, Айхендорфф, Вордсворт і наш Шевченко можуть послужити тут прикладами¹. Також, аналізуючи романтичний текст, обов'язково слід пам'ятати, що романтизмові передували твори таких видатних мислителів, як Тома Аквінат (будував свою філософську систему на раціоналістичних принципах, синтезуючи мислення Арістотеля з християнським світосприйняттям), як перший мислитель Модерної доби Рене Декарт (явно і недвозначно проголосив примат мислення; вважав, що найважливішим завданням мислителя є намагання збагнути сутність людського розуміння світу та визначити його межі; розум, інтелект ставив найвищим чинником у житті людини, хоча сам Декарт не відкидав віри у Бога), як Джон Локк (своїм твердженням, що "нічого не існує в інтелекті, що перед тим не є у змислах" заклав основи емпіричного мислення)". Українські романтики позитивно сприйняли Шеллінгову ідею єдності природи і людського духа, філософію міфу, вчення про "душу світу"; синтез філософії й теології Шляєрмахера та ін².

Дослідник української романтичної поезії 20–60-х років XIX ст. М. Яценко вказує, що саме історіографічний преромантизм, джерелом ідей якого була національна міфологія і народна поезія, відіграв велику роль "в обґрунтуванні історичної своєрідності культурно-психологічних рис народності, її мови, звичаїв, моральних норм, її "душі"³. М. Яценко високо оцінює діяльність І. Кронеберга (у 20-х роках XIX ст. професора кафедри класичної філології і ректора Харківського університету) у теоретичному осмисленні романтичної естетики на Україні, "теоретичною основою його поглядів стає німецька ідеалістична філософія" і

¹ Рудницький Л. Феномен німецького романтизму ..., С. 13.

² Там само. – С. 10–11 і 15.

³ Яценко М. Українська романтична поезія 20–60 років XIX ст. / Українські поети-романтики: Поетичні твори / Упоряд. і приміт. М. Л. Гончарука; Вступ. ст. М. Т. Яценка; Ред. тому М. Т. Яценко. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 7–8.

“хоч у теорії пізнання світ виступає ... об’єктивною і незалежною від суб’єкта реальністю”, учений акцентує свій погляд на суб’єкті, “у сферу активного естетичного відношення людини до дійсності, в якій реалізуються її найвищі пізнавальні здатності”¹.

Погляд на незалежність природи і людини нібито ставить І. Кронеберга поза рамки єдності світоладу, але він відчував існування когерентності(внутрішньої єдності) мистецького образу: “Знавцем мистецтва можна назвати лиш того, хто споглядає твори мистецтва як органічне ціле, в душі художника”, – переконував учений. В іншому випадку І. Кронеберг висловлює думку, що цілком відповідає сучасній теорії когерентності мистецтва: “Тлумач, що хочеш, – книгу, картину, музику, природу, людину і т.д. – ти тлумачиш або букву, або зміст, або дух. Буква усе зовнішнє, тіло, через яке дух проникає у світ явищ. Сутність – внутрішня властивість частин стосовно цілого, провісник духу й немов би перша зірниця світла. Дух – вища безумовна єдність букви та змісту, саме світло, справжнє життя”². М.Яценко зосереджує свій погляд на “концепції романтичного історизму”, основні риси якої склалися у 20–40-вих рр. ХІХ ст. “у працях І. Кулжинського, М. Максимовича, І. Срезневського, О. Бодяньського та М. Костомарова”. Українські романтики активно шукають джерела морально-етичних коштовностей у самому духові нації, що крізь віки промовляє “у фольклорних пам’ятках і насамперед у героїчному епосі” – неспростовних авторитетних документах “самобутнього славного минулого”. “Українські романтики заперечували гердерівське розуміння слов’янського і, зокрема, українського народного (національно-

---

¹ Яценко М. Українська романтична поезія 20–60 років ХІХст./Українські поети-романтики:Поетичні твори / Упоряд. і приміт. М.Л. Гончарука; Вступ. ст. М. Т. Яценка; Ред.тому М. Т. Яценко.– К.: Наукова думка, 1987. – С. 11.

² Кронеберг І. Уривки/Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. Книга перша: Навч. посібник / Упоряд. П. М. Федченко, М. М. Павлюк, Т. В. Бовсунівська; за ред. П. М. Федченка. – К.: Либідь, 1996. – С. 53.

го) характеру як миролюбно-хліборобського". І. Срезневський бачив характер українців крізь призму Запорізької Січі, "внутрішнє життя" України уявлялося йому "в типово оссіанівському чи вальтерскоттівському дусі" – героїчно-патріотичним і бурхливим. "Для Є. Гребінки історичні українці – це народ із "залізним характером" і "глибокими почуттями"¹.

Сірошинельна ніч російського імперіалістичного рабства, що душила найменший проблиск національного почуття, спонукала синів українського народу до активного захисту рідного слова. Так, Іван Кулжинський обстоював силу внутрішнього духовного зв'язку фольклорного образотворення і мови народної: "українська мова, пам'ятаючи своє поважне походження, й досі зберігає непорушними свої чудові якості. Майте охоту прислухатись до українських пісень – яка велична простота у вислові й у самих почуттях! Яке близьке й живе зображення природи! Здається, творці цих пісень співали не устами своїми, а серцем. Усі перепони, якими іноді уперта мова спокушує натхненного пристрастю поета, переможені непомітно, і всі найніжніші риси глибокого почуття блищать в українських піснях найживішими барвами". Подібно І. Кулжинський пропагував внутрішню єдність етичного й естетичного в українському коштовному мистецькому слові: "...Відчуття краси й відчуття добра бувають у своєму початку невіддільні. Люблячи красу, здається, любиш добро втілене, а люблячи добро, завжди уявляєш його у вигляді духовної краси, обійми якої солодкі нашому серцю. Тому, не будемо невдячними перед красою! Перше ніж холодний розум почне навчати нас за своїми правилами, вона, як ніжна мати, буває першою нашою наставницею у коштовному мистецтві любити добро, й наслідком любих її уроків завжди буває

---

¹ Яценко М. Українська романтична поезія 20–60 років XIXст. / Українські поети-романтики: Поетичні твори / Упоряд. і приміт. М. Л. Гончарука; Вступ. ст. М. Т. Яценка; Ред. тому М. Т. Яценко. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 12.

щаслива гармонія наших душевних здібностей. Щасливий той народ, який може похвалитися вишуканим смаком!"¹.

Х. Ящуржинський активно працював на ниві дослідження романтичної філософії народного міфу, його творча діяльність припадає на кінець XIX ст., коли прогресивна творча інтелігенція продовжила традиції українського романтизму 20–40-х рр. у пошуку джерельних витоків традиційних форм національної культури, що досліджувались на підставі історико-порівняльних методів. Досліджуючи творчість Х. Ящуржинського, Т. Косміна посилається на думку відомого літературознавця та фольклориста Ф. Колесси про позитивний вплив романтизму, ефективність якого проявилася у тім, що "романтизм давав вільний простір для фантазії й почування", сприяв образному вияву невидимих енергетичних взаємозв'язків, що походили із прадавньої передісторичної доби. "Тому ж і в національній культурі відчувано з особливою пильністю елементи релігійних виображень, і фольклористика того часу звертала пильну увагу на останки давніх релігійних уявлень в народних віруваннях і в усній словесності..."².

У світосприйманні українських романтиків людина і природа творять гармонію буття, у якій природа "є живим організмом, етичною та естетичною коштовністю"(...) "Природа у романтиків виступає не тільки могутнім джерелом образотворення, а й викликає у ліричного героя бажання повного злиття з нею"³. Естетизація природи як аналога людської душі, прого-

---

¹ Кулжинський І. Деякі зауваги стосовно історії і характеру української поезії / Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. Книга перша: Навч. посібник / Упоряд. П. М. Федченко, М. М. Павлюк, Т. В. Бовсунівська; за ред. П. М. Федченка. – К.: Либідь, 1996. – С. 49.

² Косміна Т. Х. П. Ящуржинський/Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К.: Либідь, 1991. – С. 622.

³ Яценко М. Українська романтична поезія 20–60 років XIXст. / Українські поети-романтики: Поетичні твори / Упоряд. і приміт. М. Л. Гончарука; Вступ. ст. М. Т. Яценка; Ред. тому М. Т. Яценко. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 34.

лошення самоцінності та гідності індивіда, неповторності його внутрішнього життя – стало великою заслугою романтизму, послужило поворотом у дослідженні психології особистості. Стабілізаційним психологічним моментом у тодішній розгнуданій жорсткій дійсності став романтичний погляд на творчу особистість, на невмирущість високого мистецтва: “Усе мине!.. І місце, де жили натхненні співці, щезне з людської пам’яті, і могили їхні зрівняються із землею! Але пісні справжніх поетів ніколи не вмирають! Немов далекий грім, вони відгукнуться у мряці часів, і там, де не стане вже часу, приємні звуки їхні обнімуться з вічністю. Щасливий той, кому усміхаються музи! Щасливий той, на чиєму високому чолі виблискує печать натхнення!”¹.

Український народ, що на східному краю старої Європи віками героїчно захищав свою батьківщину (й, водночас, землі усіх європейських сусідів) від нищівних наскоків диких орд, обманом та підступом був загарбаний у неволю до “єдиних на світі спадкоємців біблійного Ноя”, цей міф, вигаданий розумом, затьмареним нестримною жадобою світового панування (в чому проявляється його неслов’янське походження), не лише “взагалі давав право на розширення московії” ціною незлічених жертв невинно убієнних сусідніх народів, але й “право” на примусове перелицювання підкорених під русскоязычних². Настали часи, коли древня київська земля першохристиянська, закорінена у золотих правіках трипільської культури, втратила не лише право на свою землю, але й на рідне слово. Про цю страшну і темну западню, в яку загнала недоля наш народ, з

---

¹ Яценко М. Українська романтична поезія 20–60 років ХІХст./Українські поети-романтики: Поетичні твори./Упоряд. і приміт. М.Л. Гончарука; Вступ. ст. М.Т.Яценка; Ред.тому М.Т. Яценко. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 36.

² Водовозов Н. История древней русской литературы. Учебник для студентов пед. институтов по спец. № 2101 “Русский язык и литература”, издание 3-е.– М.: Просвещение, 1972. – С. 222-223.

гірким болем у серці промовляв М.Устиянович на “Соборі учених руських” у Львові 19 жовтня 1849 р. Промовець назвав нашу землю “серцем слов’янщини”, а народ наш, “славний колись багатством і силою, та в сто раз славніший судьбами своїми”, бо його історія – “бувальщина его записана кров’ю і сльозами, а серце роздерте кривдами і всякою злобою”. Оратор вказав на головні причини історичної катастрофи нашого народу: “братня вражда”; “чорнії хмари орд азіатських”; “владолюбство”, і... як результат: “О, нема народу в слов’янщині, котрий би з так високого щабля багатства і слави, як колись Русь сіяла, так низько грянув у недолю, так глибоко запав у безвістіє!” І кінця-краю невидати тому страшному ігу, бо народ відлучений від усього, що може – духа оживити, гідність людську піднести, серце розвеселити, надію піднести, бо народ наш загасив “у собі огонь божества і став ся німим служебником сліпоти ума і довольним орудем самолюбія сильніших”¹.

За таких похмурих історичних обставин, українські романтики відчайдушно намагаються відстояти право народу на офіційне припинення імперського цькування української мови, бо це мова великої європейської нації. Ізмаїл Срезневський у своєму листі до професора І.М.Снегірьова переконливо доводить: “ У теперішній час, здається, вже нема кому й ні для чого доводити, що мова українська (чи, якщо хочете, малоросійська) є мова, а не наріччя – російської чи польської, як дехто доводив; й чимало упевнені, що ця мова є однією із найбагатших мов слов’янських; що вона навряд чи поступиться, наприклад, богемській у щедрості слів та висловів, польській у мальовничості, сербській у приємності, що це мова, будучи ще не опрацьованою, може

---

¹ Устиянович М. Промова на “Соборі учених руських” у Львові 19 жовтня 1849/Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. Книга перша: Навч. посібник/Упоряд. П.М.Федченко, М.М.Павлюк, Т.В.Бовсунівська; за ред. П.М.Федченка. – К.: Либідь, 1996. - С. 178.

вже зрівнятися з мовами освіченими, за гнучкістю й багатством синтаксичним – мова поетична, мелодійна, мальовнича”¹.

Олександр Афанасьєв-Чужбинський засуджує україножерське негативне ставлення до україномовних творів: “Не пишіте по-малоросійськи!” Як це смішно! тільки й читаєш у журналах... а серце болить, коли згадаєш, що гинуть пісні, гинуть наші думи... Чи знову ж таки дивно: в одному із журналів наших, в якому про повісті Основ’яненка сказано: “ну просто мужицкие повести!” – піднесли до неба, розхвалили до неслучайно – бездарне творіння, жалюгідну спробу на оперу чи драму: “Савва Чалый”, де немає і краплі живого поетичного почуття, немає істини, де брехливо представлений побут України... Навіщо ж це? для чого? Коли хто не розуміє української мови – навіщо з прихоті, для жартів принижувати генія і прославляти бездарність, нижчу від будь-якої посередності!”².

Об’єктом нашої уваги – поняття образу і тексту, що внутрішньо нерозривні зі словом. Погляди на цю тріаду у праці професора Харківського університету О.Потебні “Думка й мова” (1862) переконливо доводять логіку існування сакральної єдності як найбільшого скарбу мистецтва образотворення. У психолінгвістичній теорії ученого чільне місце посідає ідея мови як пізнавальної діяльності. Згідно з цією ідеєю, – мова і думка працюють синхронно: “мова не є засобом вираження готової думки, а її створення; вона не відображає світоспоглядання, яке склалося, а діяльність, яка його складає”. Учений вказав на зв’язок внутрішньої форми й змісту. “Внутрішня

---

¹ Срезневський І. Погляд на пам’ятники української народної словесності. Лист до професора І.М.Снегірьова/ Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. Книга перша: Навч. посібник/Упоряд. П.М.Федченко, М.М.Павлюк, Т.В.Бовсунівська; за ред. П.М.Федченка. – К.: Либідь, 1996. – С. 67.

² Афанасьєв-Чужбинський О. Критика. Ластівка, собрание сочинений на малоросійськом языке, Спб.1841/ Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. Книга перша: навч. посібник /упоряд. П.М.Федченко, М.М.Павлюк, Т.В.Бовсунівська; за ред. П.М.Федченка. – К.: Либідь, 1996. – С. 107.

форма близько пов'язана з етимологічним значенням слова і є "відношенням змісту думки до свідомості". Внутрішня форма виступає як засіб передачі значення, а слово – як засіб поєднання членороздільного звуку з чуттєвим образом. За Потебнею, завдяки слову відбувається перехід від образу предмета до поняття про предмет: не існує думки без мови і мови без думки"¹.

Завдяки вченню О.Потебні про внутрішню форму слова маємо авторитетне підтвердження існування когерентності в художньому тексті. Характеризуючи мистецтво слова, учений висунув три тези: "а) мова – це прообраз усякої творчої діяльності, і слово містить у собі "таємницю" творів мистецтва; б) мистецтво за своєю структурою споріднене зі словом, мистецький твір – це нерозривна єдність образу та ідеї, оскільки слово є єдністю образу та ідеї; в) мистецтво, як і слово, виникає не для образного вираження готової думки, а як засіб створення такої нової думки, яку неможливо виразити у теоретичному мисленні. На думку Потебні, основними складниками мистецтва є образ значення, його мова полісемантична, а його специфіка ґрунтується на неадикватності кількості образів і множинності можливих значень"². О.Потебня стверджував, що «мистецтво є мовою художника, і як з допомогою слова не можна передати іншому свою думку, а можна лише зумовити появу його власної думки, так не можна її повідомити і в творі мистецтва; тому зміст цього останнього (коли воно завершене) розвивається вже не в художнику, а в тих, хто його сприймає. Слухач може значно краще від Мовця розуміти те, що приховане за словом, і читач може краще від самого поета осягати ідею його творіння. Сутність, сила такого твору не в тім, що мав на увазі автор, а в том, як оно действует на читателя или зрителя, следовательно, в неисчерпаемом возможном его

---

¹ Фізер І. Психолінгвістична теорія Олександра Потебні / Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.– За редакцією Марії Зубрицької. Львів: Літопис, 1996. - С. 23.

² Фізер І. Психолінгвістична теорія Олександра Потебні... - С. 23.

содержании»¹. О.Потебня розглядає когерентність поняття/слово: “Відношення поняття до слова зводиться до того, що слово є засіб утворення поняття, і притому не зовнішній, не такий, якими є винайдені людиною засоби писати, рубати дрова та ін., а нав'язане самою природою людини й незамінне;”². Перефразовуючи О.Потебню, можемо твердити, що концепт когерентності мистецького образу базується на тому, що “поняття, яке розглядається психологічно, тобто не тільки з одного боку свого змісту, як у логіці, але з боку форми своєї появи в дійсності, одне слово – як діяльність, є певна кількість суджень, отже, не один акт думки, а низка їх” (...) “Незважаючи на свою тривалість, психологічне поняття має внутрішню єдність. У певному розумінні воно запозичує цю єдність від чуттєвого образу...”³ О.Потебня бачив поетичність мови у її символізмі. “Різниця між зовнішньою формою слова (звуком) і поетичним твором та, що в останньому як прояві складнішої душевної діяльності зовнішня форма більш перейнята думкою”⁴. Велика заслуга О.Потебні у надзвичайно уважному та шанобливому ставленні до живого слова, у глибокому проникненні у зовнішні та внутрішні взаємозв'язки, що стають одним із наріжних каменів сучасного погляду на сутність процесу образотворення.

У час пробудження народів Європи до національного відродження, апологети імперської “неделімотії” насторожено приглядаються до нового явища романтизму, бо за невинними пошуками давніх текстів небезпідставно бачать загрозу своєму міфічному праву на світове панування. Імперська ідеологія навмисно замовчує, уперто “не бачить” у романтизмі чогось позитивного, а видає творчість романтиків за химерне дива-

---

¹ Потебня Александр. Полное собрание трудов: Мысль и язык. Подготовка текста Ю. С. Рассказова и О. А. Сычева. Комментарии Ю. С. Рассказова. - Издательство «Лабиринт», М., 1999. - 300 с. - С. 133.

² Фізер І. Психолінгвістична теорія Олександра Потебні... - С. 26.

³ Фізер І. Психолінгвістична теорія Олександра Потебні... - С.26-27.

⁴ Там само, С. 29.

цтво, бо, мовляв, критика стверджує, що романтика затемнює, завуальовує, натякає на ірраціональний, незбагненний світ, на містерію віків,.. що таке образотворення ніколи не можна збагнути тверезим людським розумом. Виходить, така творчість нікому не потрібна? - Потрібна! Настав час, який усе, що приховане, оприявнить. Хто хоче бачити, той побачить, що романтизм і справді можна розшифрувати, але на підставі існування невидимих духовних енергетичних зв'язків, які можна відчутти серцем, обійняти емоціями, а тоді і розумом відчитати. У посібнику запропоновано навчальні завдання, зорієнтовані на зацікавленого студента, який зможе заповнити лакуни з допомогою додаткового поглибленого вивчення матеріалів, розміщених на інтернет-ресурсах. У цьому - певна експериментальна особливість праці.

Це видання має прикладний характер, містить спробу зібрати навчальний матеріал, необхідний для забезпечення якісного навчання студентів різних спеціальностей («Філологія», «Історія», «Етнологія», «Сценічне мистецтво», «Музичне мистецтво», «Хореографія», «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» та ін.) – воно покликане допомогти студентам цілеспрямовано виконувати завдання самостійної роботи, системно готуватися до поточного і підсумкового семестрового контролю знань.